

برنده آبی

در جست‌وجوی فضای ازدست‌رفته

● **سامان موحدی‌راد**؛ روز سه‌شنبه گذشته برای علاقه‌مندان به سینما روز عجیبی بود. خیلی‌ها وقتی خسته از درخانه‌ماندن مداوم این چندروزه سعی می‌کردند خودشان را با شبکه‌های اجتماعی سرگرم کنند، با صحنه غیرمنتظره‌ای مواجه شدند. یکی از هزاران پخش زنده اینستاگرامی که در روزهای قرنطینه بازارش حسایی داغ بود، به گفت‌وگویی زنده ژان لوک گدار ۹۰ساله با هوادارانش اختصاص داشت. گدار با آن سیگار برگی که در دست داشت، ساعتی در گفت‌وگوی زنده اینستاگرامی درباره سینما حرف زد و خیلی زود تصویر گفت‌ووی زنده‌اش در شبکه‌های اجتماعی داغ شد. گدار در این گفت‌وگوی یک‌ساعته علاوه بر صحبت درباره سینما از کرونا و تأثیرش بر زندگی و روابط اجتماعی هم گفت. او گفت که این ویروس هم نوعی از ارتباط است. مثل همین کاری که ما الان داریم انجام می‌دهیم. از کرونا نمی‌میریم ولی شاید دیگر قادر نباشیم که خوب زندگی کنیم.

شیوع کرونا در بسیاری از نقاط دنیا مردم را در خانه‌های‌شان زندانی کرد. حالا با این قرنطینه به اجبار دولت بود یا اینکه مانند ایران برخی شهروندان به خواست خودشان در خانه ماندن تا سهمی در قطع زنجیره کرونا داشته باشند. طرح فاصله‌گذاری اجتماعی و تعطیلات سال نو هم مزید بر علت شد تا درخانه‌ماندن ایرانی‌ها حداقل نزدیک به ۲۰ روزی به طول بینجامد. همین درخانه‌ماندن و فاصله‌گذاری اجتماعی موجب شد تا گرایش مردم برای به اشتراک گذاشتن تجربیات یا حتی روزمره گفتن‌هایشان افزایش پیدا کند. از همین‌رو بازار پخش زنده اینستاگرامی در این روزها حسایی داغ بود. تقریباً در هر حوزه‌ای از چهره‌های شناخته‌شده تا آدم‌های جنجالی در پخش زنده چندساعته‌ای با مخاطبان‌شان صحبت کردند. حضور پر تعداد مردم در گفت‌وگوهای زنده شبکه‌های اجتماعی شاید واکنش آنها به ازدست‌دادن فضاهای عمومی شهری بود؛ جاهایی که آنها هرروز با اشتغال کردنشان بخشی از بودن خودشان را به نمایش می‌گذاشتند و اثری از خود باقی می‌گذاشتند و حالا با گرفته‌شدن این فضاهای عمومی آنها سعی کردند بیشتر از گذشته به شبکه‌های اجتماعی پناه ببرند. یکی از موضوعاتی که در روزهای نخست درخانه‌ماندن در میان کاربران شبکه‌های اجتماعی داغ شده بود، کمپین «تخصص من رایگان» بود. این کمپین خودش دستمایه بسیاری از گفت‌وگوهای زنده اینستاگرامی شد. هم مخاطبان زیادی در سرتاسر دنیا بودند که برای سرگرم‌شدن در روزهای خودشان احتیاج به سرگرمی‌های جدیدی داشتند و چه چیز بهتر از آموزش‌های جالب اینستاگرامی که آنها را با دنیای آشنیزی و فنگ‌شویی و هزار چیز دیگر آشنا کند و هم برای برگزارکنندگان این برنامه‌ها آن نیاز برآورده‌نشده آموزش دادن و درارتباط‌بودن را برطرف می‌کرد. در واقع بیشتر آن چیزهایی که در حوزه سرگرمی به‌واسطه کرونا با ما گرفته شده بود، قرار بود در بستر پخش‌زنده‌های اینستاگرامی برآورده شود. یکی دیگر از موضوعات رایج در میان پخش‌زنده‌های اینستاگرامی پرداختن به اخبار زرد بود. بالاخره با تعطیل‌شدن فضا‌های اجتماعات عمومی خواننده‌ها، بازیگران و سلبریتی‌های زیادی فضای بروز و ظهور عمومی‌شان را از دست داده بودند و نیاز داشتند این کمبود را از طریق برطرف کنند. این احساس نیاز البته که دوطرفه بود و از سوی دیگر این مخاطبان اخبار زرد، اخبار پرحاشیه و جنجالی هم در این روزهای قرنطینه و درخانه‌ماندن و کوتاهی دست‌رسان کنسرت و نمایش و چیزهای دیگر به خوراکی برای بحث و حرف‌زدن احتیاج داشتند. به همین دلیل پخش زنده چه‌رهای مانند تلوتو در بامداد یکی از روزهای تعطیلات عید، رکورد میزان بازدیدکننده تاریخ یک پخش زنده اینستاگرامی را می‌شکند. علاوه بر اینها عدم دسترسی مردم به اخبار و محدودشدن‌شان به رسانه‌های رسمی مانند صدواسیما موجب شد تا آنها در شرایط بحرانی مانند درگیری با کرونا بیشتر از قبل به شبکه‌های اجتماعی روی بیاورند. از این جهت در این مدت بازار پخش‌زنده‌هایی با موضوعات پزشکی، هشدارهایی درباره کرونا و راستی‌آزمایی‌گفته‌های مسئولان هم سهم زیادی در سید سلیقه مخاطبان داشت. یک بعد دیگر ماجرا هم استفاده از فرصت تعاملی این ابزار اجتماعی بود. به‌هرحال مخاطبان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی هم احساس می‌کنند ارتباط نزدیک‌تری با چهره‌های محبوب و مشهور دارند و هم می‌توانند از آنها سوآلاتشان را بپرسند و هم اینکه از آنها تأثیر بگیرند و در برنامه‌های مشارکتی آنها شرکت کنند. در واقع آنها اینجا احساس می‌کنند بیشتر در جریان بازی شرکتی هستند و در آن مشارکت دارند. شبکه‌های اجتماعی البته با توسعه تکنولوژی، فراگیرشدن گوشی‌های موبایل هوشمند و همچنین اینترنت پرسرعت جای خودش را به‌خوبی در زندگی بشر باز کرده بود ولی شاید بحران کرونا موجب شد تا نوع تعامل انسان‌ها باهم در این شبکه گامی فراتر گذاشته باشد.

روزنامه

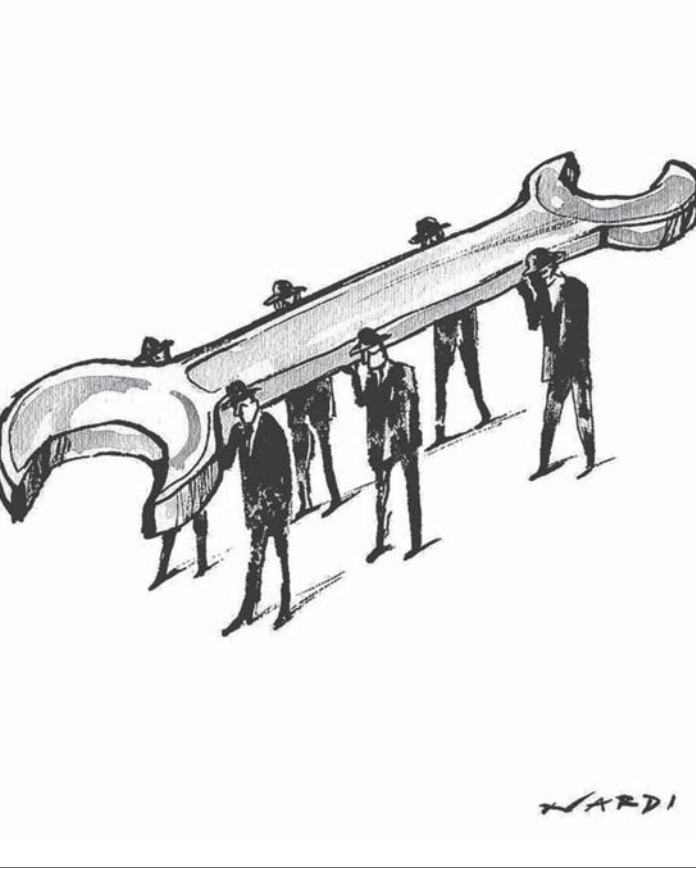
دوشنبه ۲۵ فروردین ۱۳۹۹ | ۱۹ شعبان ۱۴۴۱ | ۱۳ آوریل ۲۰۲۰ | **سال هفدهم** | شماره ۳۶۹۳ | ۱۶ صفحه | **اذان ظهر تهران ۱۳:۰۵** | **اذان مغرب ۱۹:۵۵** | **اذان صبح فردا ۵:۰۵** | **طلوع آفتاب ۶:۳۳**

روزنارضا

کارتون خواب

ماریلنا ناردی

تهدید حیات میلیون ها شغل توسط کرونا...

روایت

تفاوت را نیروی انسانی رقم می‌زند...

امیر عربی*

در سال‌های اخیر کمتر چالشی را می‌توانیم بیابیم که در آن گرہ کار به دست نیروی انسانی باز نشده باشد. با توجه به فشارهای وارده از جانب برخی کشورهای دنیا بر جامعه و اقتصاد ایران و کوتا‌ماندن دست ما از بخشی از سرمایه‌های معمول غیرانسانی، شاید این‌گونه تصور نشود که ارزش نیروی انسانی در کشور ما ناخودآگاه دستخوش اغراق می‌شود. با نگاهی به اتفاقات هم‌گیری ویروس کرونا ۲۰۱۹ متوجه می‌شویم

اهمیت نیروی انسانی کارآمد و ترجیحا ارزان نه‌تنها در ایران که در همه نظام‌های بهداشتی و سیاسی در همه‌جای دنیا جاری و ملموس است؛ از مشت آهنین چین در برخورد با ویروس کرونا گرفته که هدف اول و آخرش حفظ نیروی کار ارزان خودش بود. تا تفاوت باز آمار مرگومیر کرونا بین کشورهای غربی که تا پیش از این در توسعه‌یافتگی باهم در یک گروه طبقه‌بندی می‌شدند. سؤال اینجااست که چه چیزی راه کشوری مثل آلمان را در کنترل مرگومیر کرونا از کشورهای به ظاهر مشابه آن مانند ایتالیا و اسپانیا و ایالات متحده جدا کرد؟ پاسخ قطعا در اهمیت نیروی انسانی کارآمد نهفته است. موفقیت فعلی آلمان در کنترل کرونا همگان را به سال‌های بعد از ویرانی جنگ جهانی دوم برد؛ جایی که بازم با تکیه بر نیروی انسانی، این کشور غول اقتصادی اروپا از خاکستر جان گرفت.

به کشور خودمان برگردیم. از همان روز اول شیوع کرونا در ایران واضح بود که سلاح اصلی و قدرت سیستم سلامت کشورمان در برخورد با کرونا پزشکان، پرستاران، پرسنل و خدمه مراکز درمانی هستند. مهم نبود که تا چندماه پیش چگونه پزشکان را قضاوت می‌کردیم؛ چگونه مالیات ندادنشان را عامل بحران‌های اقتصادی معرفی می‌کردیم و در فیلم‌ها و گزارش‌هایمان چه تصویری از آنها به نمایش می‌گذاشتیم (که البته بخشی از آن درست و بجا بود). آنچه از روز اول ایدمی کرونا به آن باور داشتیم، توانایی و تعهد جامعه درمانی کشورمان بود. البته آنچه انتظار داشتیم اتفاق نیفتاد؛ منتظر تعهد و خودگذشتگی بودیم اما تیم درمان با را فراتر

مجید تفرشی

همراه با همه‌گیرشدن ویروس کرونا و تبدیلش به مهم‌ترین معضل بشری، توجه به موضوعات پزشکی و تبعات آن نیز از حالت تخصصی به امری عمومی تبدیل شده است. حدود سه ماه است که جهان درگیر ایدمی کرونا است. دامنه و عمق این فاجعه آن‌قدر گسترده شده که اکنون کمترکسی از میان سیاست‌وزران، اصحاب رسانه و عموم مردم، خود را از توجه دقیق و حتی ابراز نظر درباره مباحث کرونامحور بی‌نیاز می‌دانند. در این مدت، س‌وای توجه در آمارهای روزانه ابتلا و مرگ و جلوگیری، مقابله و درمان، با فرسایشی شدن این معضل، به‌تدریج دو وجه مهم دیگر در بررسی‌های عمیق‌تر و راهبردی‌ترکرونامحور مطرح شده است: آنچه در ادوار پیشین بر نسل‌های قبل در موارد مشابه گذشته و آنچه پیش‌روی ما در دوران پساکرونا خواهد بود. اگر تاکنون بحث تاریخ پزشکی و سیر تحولات پیشگیری، آموزش و درمان بیماری‌های مختلف، به‌ویژه امراض واگیردار، امری تخصصی منحصر به پزشکان و مورخان تاریخ علم بوده، اکنون این مسئله به یکی از دغدغه‌های عمومی و موضوعی جذاب برای همگان تبدیل شده است. مردم جهان در مواجهه با تجربه زیسته خود می‌خواهند بدانند که گذشتگان آنان چگونه با چنین مصایبی برخورد کرده و چگونه آن را از سر گذرانده‌اند. در کشورهای اروپایی و آمریکایی، در مقایسه با کشورهای جهان سوم، ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و مردمی فجاج ایدمیک آثار زیاد وجود دارد. این فراوانی وتوع نسبی به سه دلیل است. نخست، وجود منابع بسیار زیاد آمار و آ‌شویوی برای این قبیل مطالعات. دوم، توجه و اقبال عمومی و آکادمیک به موضوعاتی از قبیل تاریخ محلی، تاریخ خانواده‌ها و مردم‌نگاری، سوم، توجه لازم به مباحث میان‌رشته‌ای و اهمیت شناخت تجربیات پیشینیان برای حل معضلات کنونی و حتی توجه به مباحث آینده‌پژوهی. مطالعات حفظ‌الصحه و تاریخ پزشکی ایران سابقه‌ای طولانی

پرسه در خاک غریب

ضرورت توجه بیشتر به تجربه گذشتگان

دارد. در دوران جدید از قرن ۱۹ میلادی به بعد نیز در این موضوع کم کار نشده است. منابع موجود منتشرشده در تاریخ پزشکی ایران اگرچه به اندازه متون غربی نیستند ولی کم هم نیستند. از ابتدای ورود پزشکی نوین به ایران تا تأسیس دارالفنون و در دوران بین دارالفنون تا تأسیس دانشگاه تهران، آثار فراوانی در این موضوعات به فارسی منتشر شده که بسیاری از آنها اکنون بازنشر شده یا در دسترس هستند و شماری نیز همچنان به‌صورت خطی و چاپ سنگی باقی مانده‌اند و طبعاً ذکر آنها در این مختصر ممکن نیست. آثاری که در زمینه‌های مختلف آموزش، درمان، پیشگیری، امراض خاص، امراض ایدمیک، تاریخ مؤسسات آموزشی و پژوهشی پزشکی و بیزپزشکی، چه در گستره ملی و چه درباره مناطق مختلف نوشته شده است. تا قبل از تأسیس دانشگاه تهران، بیشتر آثار علمی و نوین درباره مسائل پزشکی وتحولات پیرامونی آن در ایران، نوشته سفرنامه‌نویسان ومحققان خارجی، به‌ویژه پزشکان شاغل در مراکز دیپلماتیک خارجی یا بیمارستان‌های ایرانی وغیرایرانی بوده است. آثار بومی و ایرانی نیز در این زمینه کم نیستند و در سال‌های اخیر بسیاری از آنان (ازجمله مطلع الطب ناصری، نوشته ابوالحسن تفرشی)، مورد توجه قرار گرفته یا بازنشر شده‌اند. برای نمونه از این‌گونه تحقیقات خارجی می‌توان از آرتور نلیگان، پزشک سفارت بریتانیا که در دو دهه حضورش در ایران یاد کرد که هم‌زمان با شغل اصلی خود، به طبابت خصوصی و ویزیت بیماران در بیمارستان‌های دولتی نیز اشتغال داشت، چند کتب، جزوه، گزارش و مقاله درباره پزشکی و ابعاد اجتماعی بیماری‌های واگیردار در دو دهه آغازین قرن بیستم در ایران نوشته که بیشتر آنها یا همچون یاد منتشرنشده باقی مانده‌اند. س‌وای این قبیل آثار باید به کتاب کلاسیک تاریخ پزشکی سیریل الگود (با دو ترجمه مختلف) و کتاب اخیر تاریخ پزشکی در ایران ویلم فلور ایران‌شناس هلندی اشاره کرد که بر اساس منابع و اسناد منتشرنشده یا کمتر دیده‌شده آ‌شویوهای تاریخی اروپایی نوشته شده است. در بین منابع متاخر ایران نیز این آثار قابل‌توجه‌اند؛ تاریخ پزشکی دوره قاجار به روایت اسناد (محسن کنج‌بخش‌زمانی)، سیری در تاریخ ندان پزشکی ایران (اسماعیل یزدی)، اسناد تاریخ

تحلیل

کرونا و بحران مسئولیت فردی و اجتماعی

کاهش انسجام اجتماعی در بحران کروناست. امروز در بحرانی‌ترین شرایط واگیری کرونا، بین افراد مقید یا نامقید به قرنطینه تفاوتی وجود ندارد. در بحران کرونا نشانگان دیگری نیز از کمبود انسجام اجتماعی را می‌توان دید؛ رشد ناهنجار فردگرایی در جامعه درحال‌گذار ایران و اصالت کامجویی‌های فردی و به حاشیه رانده‌شدن هنجارهای فرهنگی مثبت و رفتارهای مطلوب اجتماعی از فرهنگ جامعه –مانند رفتارهای دیگرخوانه– از مشخصات جامعه امروز ایران است. رفتارهای مطلوب اجتماعی، زیرساخت‌های مفهومی مسئولیت اجتماعی بوده و شامل دامنه‌ای از رفتارهای فرد است که بیشتر متوجه دیگران بوده و اگرچه حتی ممکن است به زیان خود فرد تمام شود. اما به دلیل اثری که بر بقای جامعه یا کمک به نظم اجتماعی دارد، مورد تقدیر جامعه‌است؛ رفتارهایی از قبیل فداکاری، همدلی، مشارکت، حمایت، نجات‌بخشی، احساس مسئولیت مشترک، احساس تعهد، علاقه به دیگران، همکاری و... رفتارهای مطلوب اجتماعی، در همبستگی اجتماعی و رشد اخلاقی جامعه نقشی اساسی دارند و این رفتارها که در فرهنگ سنتی ایرانیان توصیه شده‌اند، در حالی نزد برخی افراد در حال استحاله است که نهادهای رسمی به روال جوامع غیرسنتی، قیومیت آحاد جامعه را پذیرفته‌اند و برای مثال در بحران کرونا، دولت هزینه «خیر جمعی» در قالب اجرای قرنطینه با تقلیل مسئولیت تأمین نیازهای مردم را هنوز کردن نگرفته است. کرونا، نام یک بحران است؛ اولین و آخرین بحران در جهان و در کشور ما نیست، اما به دلیل ابعاد وسیع آن، تأثیرات گسترده‌ای (پارادایمیک و انگارهای، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی) زیست مردم داشته و خواهد داشت؛ بااین‌حال انسجام اجتماعی در کشور ما در هر بحران ریز و درشت دیگری درست به اندازه بحران کرونا، در معرض خطر خواهد بود و تا وقتی تکلیف فرد و جامعه ایرانی در قبال سنت و مدرنیته معلوم نشود، وظیفه مردم و دولت نیز در برابر یکدیگر و در قبال جامعه، روشن نخواهد بود و در چنین فضای مهم، زمینه‌های هم‌آپندی و حتی منافات از انواع بیماری‌های اجتماعی با انسجام اجتماعی و سایر حوزه‌های اجتماعی از قبیل اعتماد، مشارکت، مسئولیت اجتماعی و... مهیا خواهد بود.

♦ **دکترای جامعه‌شناسی، عضو کارگروه توانمندسازی تشکل‌های آفاق تهران**

رسانه

تصویر: مجله تایم، مجله تایم، مجله تایم، مجله تایم، مجله تایم

این بحران جهانی به خطر می‌اندازند. جلد این شماره شامل تصویری از کادر پزشکی، متخصصان بیهوشی و حتی کارکنان فروشگاه مواد غذایی و کافه‌تریاه‌ا در آمریکاست. داستان هر یک از این افراد در مواجهه با ویروس کرونا در نسخه چاپی و آنلاین مجله تایم منتشر شده و شامل عکس، ویدئو و مصاحبه خبرنگاران مجله تایم با این افراد است.